

Nábřeží řeky ›

Svratky, mezinárodní architektonicko-krajinářská soutěž, 3.cena / consequence forma, Djaio Rakinine

Na první pohled by se mohlo zdát, že v Brně v posledních letech nevzniká žádná kvalitní současná architektura, kterou by iniciovalo samo město. Na pohled druhý tomu tak ovšem není.

Architektura versus město

Zatímco se vedou kontroverzní diskuse o ponechání nádraží v lokalitě pod Petrovem, nebo odsunu do místa „u řeky“, jeho konkrétní architektonická podoba je dosud v nedohlednu. Mezitím však Brno rozjelo projekt sociálního bydlení „Rapid Re-Housing“, v němž stávající nevyužité nebo prázdné byty přiděluje sociálně slabým rodinám a jednotlivcům. Jako jedno z mála měst tak aktivně bojuje s bytovou krizí a prohlubujícími se sociálními rozdíly mezi obyvateli, které jsou v dlouhodobém časovém horizontu časovanou bombou. V takovém klimatu se dá očekávat, že dalším krokem bude nová výstavba obecních bytů, která bude příležitostí pro architekty i urbanisty. V iniciaci nové dobré architektury tedy město až na výjimky zatím mnoho nepodniká, připravuje ale podmínky pro výstavbu v nejbližší budoucnosti a má jasnou vizi, což je více než většina ostatních českých a moravských měst.

Takovou vlašťovkou nové architektury řešící sociální bydlení, jehož investorem bylo město, je bytový dům ve Francouzské ulici od architektonického ateliéru AGP Michala Palašáka, dokončený roku 2015. Dům ve tvaru písmene L získal novou dvoupatrovou nástavbu, avšak stávající architektura byla citlivě obnovena včetně barevné štukové výzdoby. Dům má bezbariérový přístup a pojetí jeho interiéru i fasád lze charakterizovat slovy jednoduchost, dostupnost, odolnost a důstojnost, což jsou právě klíčové pojmy při budování systému sociálního bydlení. Ze sociálně citlivých projektů realizovaných v poslední době je třeba zmínit i nízkoprahové centrum architektů Radka Květa a Radka Sládečka v lokalitě Hvězdová, která vznikla demolicí zašlého vnitrobloku ohraničeného přílehlými ulicemi. Centrum, dokončené v roce 2014, slouží k doučování, volnočasovým aktivitám a sociální integraci převážně romským komunitám v oblasti. Stavba sestavená z modulárního systému obytných kontejnerů z ní činí stavbu levnou a variabilní (multifunkční sál je možné propojit s halou a terasou) a otevřenou vůči okolí – parku i zastřešené piazzettě.

Domy

Ze současné architektury zaujmou v Brně především solitérní stavby soukromých investorů nejrůznějších měřítek. Z těch méně nápadných je to nárožní víceúčelový činžovní dům od ateliéru Kuba & Pilař v Žabovřeskách, dokončený v roce 2012. Podlouhlý dvoupatrový objekt na nepravidelné parcele obsahuje obchod, kanceláře a tři byty. Jednoduchou hladkou bílou fasádu člení různě velká čtvercová okna. Dům je zasazený do převážně přízemní staré zástavby, na kterou přirozeně navazuje, ale současně vytváří přirozený nárožní pohledový bod. Do prostředí s podobným předměstským charakterem v Žabovřeskách navrhovalo studio Makovský & partneři netradiční

* dům. Autoři stavby, dokončené v roce 2014, se museli potýkat s extrémně úzkou parcelou (4,8 m), ale okolní jedno- a dvoupatrové stavby jim umožnily přijít s vertikálním řešením čtyřpodlažní stavby, připomínající i díky prolomení uliční fasády velkými plochami oken spíše věž. Vnitřní prostor, který v každém podlaží plyne bez výrazného rozčlenění, měl být funkčně variabilní, tedy využitelný jak pro obchod, administrativu, tak pro bydlení. Úzká parcela umožnila vytěsnit kovové schodiště do dvora, v samotné stavbě je pro vertikální komunikaci pouze výtah.

Z bytových domů zaujmou některé projekty studia RAW architektů Tomáše Rusína a Ivana Wahly. Autoři v nejlepší smyslu navazují na brněnskou tradici meziválečného funkcionalismu, což ukazuje třeba bytový dům v Kopečné, uplatňující pásová okna a obklad parteru travertinem, nebo bytový dům

Domino ve Francouzské.

Z veřejných staveb poslední doby vyčnívá realizace dostavby komplexu Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v ulici Arne Nováka od ateliéru architekta Petra Pelčáka. Nová zástavba v jižní části dvora někdejšího sirotčince, který získal nový život a stal se skutečným univerzitním nádvořím, zaujme fasádou z neomítnutého režného zdiva a jeho hlavní devízou je přehlednost a srozumitelnost. O tom, že domy nemusí sloužit jen bydlení, ale přesto do městského organismu významně zasahují, svědčí nedávná realizace parkovacího domu v centru Brna vedle hotelu International. Střízlivá a citlivá stavba, jejíž fasáda zaujme probarvenou omítkou bez nátěru s různobarevnými prvky z přírodního kamene, byla navržena studii Architekti Hruša a spol. a Ateliér Brno. Otazníky však vyvolává samotné zadání – úspěšným trendem v progresivních světových metropolích je spíše vytěsnění automobilů z center měst než jejich „vábení“ na nové parkovací kapacity.

Jako nové

Stejně jako výstavba nových staveb zaujmou v Brně i nedávné rekonstrukce budov starších, především architektury 20. století. Z modernistických vil je to především vila Münz v Hroznové, kterou v letech 1924–1926 navrhl Ernst Wiesner. Obnovu od ateliéru RAW z roku 2014 je možno označit za pietní ať už co do zachování hmoty, pojednání exteriéru i do obnovy interiérových prvků a materiálů. Stejný ateliér realizoval vytvoření zdařilé repliky funkcionalistické zastávky na Obilním trhu poté, co byla necitlivě zdemolována a zůstalo z ní jen torzo. Z velkých meziválečných domů v centru města, které si vyžádaly rozsáhlou obnovu, je to funkcionalistický Nadační dům Valentina Falkensteinerja od architekta Oskara Pořísky z roku 1934, který město Brno pojalo jako příkladný vzor obnovy architektury 20. století, a právě probíhající rekonstrukce paláce Jalta od Jaroslava Josefa Polívky z let 1928–1929.

Důkazem, že je možné zdařile rekonstruovat rozlehlé stavby postavené po druhé světové válce a navrátit do nich život, je obnova tržnice na Zelném trhu, která byla postavena v letech 1948–1951 architektky Emanuelem Hruškou a Janem Zavřelem. Rekonstrukce, kterou navrhl ateliér Michala Palašáka a Michala Poláše, stavbu očistila od stavebních nánosů z 80. a 90. let a snažila se ji co nejvíce otevřít jejímu okolí, obnovit průchod mezi starou radnicí a Zelným trhem a zpřístupnit střechu pro provoz kavárny. Dlužno dodat, že by si provoz zasloužil lepší management a patrně lepší podmínky a pobídky pro nájemce prodejních míst, protože zatímco byla tržnice otevřena před necelým rokem, řada prodejních míst už zeje prázdnotou.

* „Malá architektura“

Frank Lloyd Wright, zakladatel americké moderní architektury, už před více než sto lety tvrdil, že interiér je malá architektura a považoval ho skoro za nejdůležitější. Nelze tedy vynechat ani realizace interiérů, přestože jsou svým rozsahem menší a často ne tak trvalé jako nový dům se čtyřmi stěnami a střechou. Adaptací a hlavně úpravou interiéru prošla v roce 2014 přízemní stavba mezi Pražákovým palácem a brněnskou filharmonií. Autory jsou studia n-1, Deep Throat a platforma 4AM. Prostor měl být co nejvariabilnější, aby mohl být rychle přeměnitelný z kavárny na koncertní či výstavní síň, přednáškový sál, prostor pro nejrůznější workshopy či umělecké performance. Interiér je zároveň těsně propojený s přiléhajícím nádvořím, které v létě slouží jako venkovní „obývák“. V oblasti interiéru zaujme i práce studia AEIOU, které vedle realizací showroomu Dekor design či espresso baru Monogram navrhlo i podobu literárních laviček, umístěných ve veřejném prostoru. Na interiéry barů se specializuje Atelier Bonbon, který realizoval třeba divadelní Bar MARTA, kde jsou dominantou natřené cihlové stěny a podsvícený bar, dále interiér Superpanda Circus Baru, založený na látkové aplikaci přecházející ze stěny na strop a typografii, nebo Bar, který neexistuje, kombinující industriální surovost s klasikou kožených pohovek.

Dění na scéně současné architektury v Brně je sice pozvolné – kvalita se hledá těžko a podmínky k jejímu prosazení nejsou ideální –, nedávný vývoj ale umožňuje být opatrně optimistický. Šancemi, které by město nemělo promarnit a které může proměnit v kvalitní trend úprav veřejných prostranství, je realizace parku na Moravském náměstí podle vítězného projektu v soutěži studia Consequence forma nebo realizace parku u Rooseveltovy ulice, jehož návrh od architektů Michaely Tománkové, Jána Augustína a Jiřího Vokřála vzešel ze soutěže letos v lednu. * Autor děkuje za konzultace Barboře Antonové, Janu Kristkovi, Filipu Landovi, Jaroslavu Sedlákovu a Šárce Svobodové.

Ze sociálně citlivých projektů realizovaných v poslední době je třeba zmínit nízkoprahové centrum.

Foto autor| Vizualizace: Miss3

Foto popis| Nové nádraží ^ pod Petrovem, soutěžní návrh Budoucnost centra Brna, 2.cena / consequence forma

Foto popis| Fasáda parkovacího domu Domini park zaujme omítkou s různobarevnými prvky z přírodního kamene / Architekti Hruša a spol. a Atelier Brno.

Foto popis| Viadukt, nová obchodní ulice ~ mezi Tescem a nádražím / soutěžní návrh Budoucnost centra Brna, 2.cena / consequence forma

Foto autor| Vizualizace: Miss3

Foto autor| Foto: Filip Šlapal

Foto popis| Obytný soubor Panorama, ~ Brno-Bystrc / arch. Petr Pelčák (Pelčák a partner architekti)

Foto autor| Foto: David Židlický

Foto autor| Foto: Filip Šlapal

Foto autor| Foto: Filip Šlapal

Foto popis| Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, Arne Nováka 1, Brno-střed / Pelčák a partner architekti

Foto popis| **Fakulta informatiky** ^ Masarykovy univerzity, Botanická 68a, Brno – – Královo Pole / Pelčák a partner architekti

Foto autor| Foto: Filip Šlapal

Foto popis| Showroom Dekor Design ~ kladoucí důraz na prezentaci maximálního počtu vzorků, flexibilitu a jednoduchou instalaci / studio AEIOU

Foto autor| Foto: studio AEIOU

Foto popis| Literární lavička ~ přinášející do veřejného prostoru místo k posezení a čtení / studio AEIOU

Foto autor| Foto: Martin Zeman

Foto popis| Park na Moravském náměstí ^ ? podle vítězného návrhu consequence forma

Foto autor| Vizualizace: Moare